

een half jaar geleden werd ingevoerd. Die onduidelijkheid en dat onbegrip kunnen zich voordoen bij de huidige uitkeringsgerechtigden, maar ook bij de staten waarmee deze verdragen gesloten zijn. Hij verzoekt de minister hierop te reageren.

Zijn fractie vraagt de minister aan te geven wat de huidige stand van zaken is ten aanzien van de verdragsbesprekingen die met de twintig verdragstaten plaatsvinden. Uit eerdere rapportage weten we dat met een zestal landen op begripvolle wijze gesproken wordt. Wij zijn inmiddels weer een paar maanden verder en vernemen graag de laatste stand van zaken omtrent de voortgang en de inhoudelijke problemen die bij de mogelijke verdragswijzigingen aan de orde zijn.

Turkije neemt een speciale positie in bij de verdragen. Dit verdrag met Turkije bevat geen exportverplichting, maar wel een gelijke behandelingsverplichting.

Bij de eerdere schriftelijke vragenronde heeft mijn fractie de vraag gesteld of bij de uitleg van de verdragsteksten – nu die niet eenduidig begrepen worden – niet nadrukkelijk gekeken moet worden naar de bedoeling van partijen zoals die gold bij het opmaken van het verdrag.

Artikel 33, lid 1 luidt als volgt: "Turkse werknemers die werkzaam zijn in Nederland en waarvan de kinderen in Turkije verblijven of worden opgevoed, hebben recht op kinderbijslag op dezelfde voorwaarden als Nederlandse werknemers." Wat is daar nou de bedoeling van? Meer specifiek vragen wij de minister of bij deze gelijkstelling niet bedoeld is dat kinderen van Turkse ouders die in Nederland werken en die zelf in Turkije verblijven gelijkgesteld moeten worden met kinderen van Nederlandse ouders die in Nederland werken en die zelf ook in Nederland verblijven.

Deze gedachte komt temeer op omdat in de toelichting op het verdrag tussen Turkije en Nederland staat dat aan dat verdrag onder andere het gelijkstellingsbeginsel ten grondslag ligt. Dit houdt een gelijkstelling van elkaars onderdanen in ten aanzien van elk – met nadruk op het woordje elk – der betrokken nationale wetgevingen. Hierop hoor ik graag het antwoord van de minister.

De voorzitter:

Het woord is nu aan de heer Kok, die zijn maidenspeech houdt. De mores in deze Kamer leert dat hij in zijn eerste termijn geen interrupties krijgt. Dit zijn dus uw tien minuten.

□

De heer Kok (PVV):

Voorzitter. Het doet ons genoeg dat ook de nieuwe regering voortvarend te werk gaat en dat ze het voorliggende wetsvoorstel nog dit jaar wil afronden. Hopelijk gebeurt dat ook. Dan kan volgend jaar al begonnen worden met de feitelijke stopzetting van export van kinderbijslag en kindgebonden budget naar niet-EU-landen. Het is een vorm van export die wat ons betreft al te lang heeft geduurd. Van een minister die getypeerd wordt als een man met een sociaal hart en een rechts verstand verwachten wij op dit dossier een daadkrachtige aanpak, al moet later nog blijken of hij deze spagaat op het complexe beleids-terrein van de sociale zekerheid weet te overbruggen. De regering heeft zich immers een aantal forse uitdagingen gesteld. De komende hoogtepunten zijn de herziening van het ontslagrecht, de inperking van de WW en het oplossen van de pensioenproblematiek.

Dat de minister zich realiseert dat het niet gemakkelijk zal gaan, blijkt uit zijn opmerkingen bij de kennismaking met deze Kamer. Daarin stelde hij dat er over alle voorstellen te praten valt. De plannen uit het regeerakkoord zullen dan ook eerst met de sociale partners worden "voorgepolderd". Kennelijk is er ruimte voor bijstelling. Althans, die suggestie wordt door hem gewekt. De minister geeft daarbij desgevraagd echter aan dat de budgettaire taakstelling een harde randvoorwaarde is. Dat is ook af te leiden uit de recente discussie over de WW-plannen. De boodschap daarbij is dat je de WW op het huidige niveau mag houden, als je als werknemer zelf maar betaalt. Over koopkracht gesproken! Dit is nog minder dan een sigaar uit eigen doos.

Het gepretendeerde adagium dat dit regeerakkoord niet in beton gegoten is, doet vreemd aan als de rekening bij één partij wordt neergelegd. Is dit een loze handreiking? De komende periode wordt voor de minister en voor deze regering een tour de force.

Het aangeboden wetsvoorstel tot beperking van de export van kinderbijslag naar niet-EU-landen is niet alleen een belangrijk punt voor de PVV, maar ook een mooie proeve om te zien of deze minister de bekende kloof tussen voornemen en daadwerkelijke uitvoering kan overbruggen. Of blijft het bij de bekende stippen op de horizon? Per slot van rekening is er nog een hele weg af te leggen naar volledige stopzetting.

Mijn fractie hecht aan een snelle afbouw van export van dit soort uitkeringen. Die moet in principe mogelijk zijn, mits de wil er is. Het mag duidelijk zijn dat onze fractie dit wetsvoorstel van harte ondersteunt. Daarover bestaat geen misverstand. Wel hebben we een aantal fundamentele vragen, waarover later meer.

In onze optiek is er alle reden tot snelle beëindiging van export van dit soort uitkeringen. Al in 2010 werd in de nota Internationale arbeidsmobiliteit en sociale zekerheid met een zeker eufemisme opgemerkt dat het Nederlandse beleid al ruimer en genereuzer was dan in menig ander land. Sinterklaas bestaat dus nog steeds. Hij deelt niet alleen in de EU uit, maar ook nog daarbuiten.

Dit beeld van ruimhartigheid werd verder versterkt door de opmerking van de regering over de Wet beperking export uitkeringen van 1999, de wet BEU. Daarbij merkte ze op dat de bevoegdheden en feitelijke mogelijkheden van de Nederlandse uitvoeringsorganen tot controle en verificatie bij export beperkter zijn dan in Nederland. Dit is een manier om te zeggen dat het voor de Sociale Verzekeringsbank moeilijk zo niet onmogelijk was om in het buitenland te controleren op rechtmatigheid, en dat fraude op grote schaal zeker niet uit te sluiten viel.

Het vermoeden van fraude met kinderbijslag was voor de Tweede Kamer dermate evident dat een meerderheid uitkeringen naar Marokko en Turkije wilde stopzetten. Dat bleek uit het debat op 17 maart 2009 met, inderdaad, staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken. Ruim 41.000 kinderen bleken helemaal niet in Nederland te wonen. Bovendien was onduidelijk of het om eigen kinderen ging en of ze überhaupt wel bestonden. Saillant detail is dat een latere vermindering van de aantallen mede te danken was aan uitbreiding van de Europese Unie met als gevolg een verlaging van de te bereiken besparing. Waar uitbreiding van de EU allemaal niet goed voor is!

De toenmalige regering zag in ieder geval aanleiding om de Wet beperking export uitkeringen met al zijn exportverdragen eens goed tegen het licht te houden. De stelling dat verdragen nog geen garantie bieden voor ade-

quate handhaving is daarbij een understatement. In dit verband is het goed om te wijzen op het beleidsuitgangspunt in de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 2013, waarin letterlijk wordt gesteld dat "misbruik en oneigenlijk gebruik van sociale zekerheid hard moeten worden bestreden als we het draagvlak voor het stelsel willen behouden". Ook staat daarin: "Fraude is diefstal van gemeenschapsgeld en vraagt om een scherpe aanpak". Mag ik de minister hieraan houden, niet alleen voor binnenlands gebruik, maar ook in dit kader?

De regering is duidelijk in haar stelling dat tegemoetkomingen in kosten voor kinderen die worden gefinancierd uit collectieve middelen primair bestemd zijn voor kinderen die in Nederland wonen. Wij onderschrijven die stelling volledig. Het zijn tenslotte de ouders die zelf beslissen waar het kind woont. De consequenties van die keuze zijn dan ook voor eigen rekening. Tot zover de leer en het voortschrijdend inzicht in de loop der jaren. Nu kom ik op de praktijk, die wat weerbarstiger lijkt.

Laat ik vooropstellen dat stopzetting van export bij aanvaarding van dit wetsvoorstel direct al te realiseren is. Dat geldt althans voor nieuwe gevallen en voor de dertien landen waarbij aanpassing van het verdrag niet nodig is, waaronder Turkije. Het simpelweg schrappen van de uitzonderingsbepaling in de Algemene Kinderbijslagwet is daarvoor voldoende. Mijn fractie gaat ervan uit dat de export in deze gevallen wordt beëindigd op de dag van inwerkingtreding van deze wet. Voor zeven andere landen is eerder besloten, de verdragen niet te ratificeren en de voorlopige toepassing al per 2012 te beëindigen. Ik mag ervan uitgaan dat dit ook daadwerkelijk gebeurd is. Kan de minister dit bevestigen?

Er blijven twintig landen over waarvoor verdragsaanpassing noodzakelijk is. Wat dat betreft biedt de nadere memorie van antwoord een zorgelijk beeld over een snelle effectuering.

Ons land is in gesprek en naast enkele positieve reacties is wel duidelijk dat er nog een aantal harde noten te kraken valt. Zo blijkt Marokko niet eens te reageren op herhaalde verzoeken, en Turkije is negatief. Mijn fractie vraagt zich af hoever de minister nog zal gaan alvorens de regering een wetsvoorstel tot goedkeuring van opzegging mag ontvangen. Kan de minister op voorhand aangeven of dit een stilzwijgende dan wel uitdrukkelijke goedkeuringprocedure impliceert?

Ik heb begrepen dat deze minister onlangs zou hebben gezegd dat hij overweegt om het verdrag met Marokko "gewoon maar op te zeggen". Op welke termijn kan het parlement het voorstel ontvangen?

Daarnaast bevreemdt het mijn fractie dat de regering aangeeft dat ingeval opzegging "een brede en zorgvuldige afweging vereist is". Blijkens nadere reactie moeten ook "de gevolgen voor de bilaterale relatie en de Nederlandse belangen in aanmerking worden genomen". Als of opzegging al niet direct voor de hand ligt, zonder dat andere niet-direct relevante overwegingen daarbij worden betrokken c.q. nodig zijn. De regering geeft aan zelf te bepalen wanneer ze tot een afweging overgaat en realiseert zich dat niet alle verdragswijzigingen voor 2014 zullen zijn gerealiseerd. Het simpele feit dat de structurele opbrengsten circa 10 miljoen per jaar zijn, is op zich nog geen reden om het rustig aan te doen. Ik ga er bovendien van uit dat een principiële stellingname niet wordt opgeofferd aan een relatief lage structurele besparing. Mijn fractie is van oordeel dat een al te vrijblijvende opstelling zich niet goed verdraagt met de urgentie van een snelle

uitvoering. Is de regering nog niet overtuigd van de noodzaak of zoekt ze onnodig de ruimte? En waarom per geval een afweging maken als een akkoord uitblijft? Enige consistentie in beleid mag wel worden verwacht. Graag verneem ik de visie van de minister. Wat zijn de specifieke bijkomende overwegingen die opzegging zouden kunnen vertragen? En hoe gaat de minister om met landen die totaal niet ingaan op welk verzoek dan ook? En hoeveel tijd mag de eigen besluitvorming in de verdragslanden duren voordat hij gewoon zelf opzegt? Gelukkig zijn er geen andere factoren die een prompte invoering in de weg kunnen staan. Er is immers geen strijdigheid met het Europees Verdrag inzake sociale zekerheid (EVSZ) en evenmin met de Associatieovereenkomst. Ook hoeft op voorhand geen rekening te worden gehouden met de voorgenomen EU-associatiebesluiten inzake coördinatieafspraken sociale zekerheid.

Verder is het goed te vernemen dat in ieder geval de Sociale Verzekeringsbank al direct per 1 januari aanstaande in staat is de wet toe te passen op nieuwe uitkeringen ingeval verdragswijziging niet nodig is.

Wat betreft de overgangstermijn van zes maanden merk ik het volgende op. In algemene zin is het zo dat in een aantal gevallen bilaterale verdragen een opzegtermijn kennen van een half tot een heel jaar en soms bevatten de verdragen overgangsbepalingen. Het wetsvoorstel kent echter in alle gevallen een overgangstermijn van zes maanden. Mijn fractie is van mening dat een overgangsregeling beperkt zou moeten worden tot verdragen waarin deze zijn opgenomen. Indien op grond van algemene rechtsbeginselen een overgangsregeling onvermijdelijk is, dient deze in te gaan op het moment van opzegging en niet na ommekomst van de opzegtermijn. Deelt de minister deze opvatting?

Voorzitter. Ik rond af. Alhoewel mijn fractie in beginsel positief staat tegenover dit wetsvoorstel, zijn wij niettemin benieuwd naar de antwoorden van de minister.

De voorzitter:

Dank u wel. Allereerst mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech in deze laatste vergadering die nog vrij lang, tot morgen, zal duren.

Op 2 oktober jongstleden bent u samen met uw fractiegenoot de heer Van Beek beëdigd als lid van deze Kamer. U bent lid van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis der Koningin, de commissie voor Financiën en de commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De keuze van deze commissies is bepaald niet willekeurig; de drie commissies sluiten nauw aan op ervaringen uit uw loopbaan tot nu toe. Daar wil ik toch een paar dingen over memoreren. Overigens is het altijd toch wel knap hoe onze Griffie, de Griffier en met hem zijn medewerkers al die gegevens weten te achterhalen.

Na afronding van de studies privaatrecht en notarieel recht in Utrecht was u een aantal jaren werkzaam als kandidaat-notaris te Andel, Noord-Brabant. In 1982 maakte u de oversteek naar Den Haag alwaar u Inspecteur Rijksfinanciën was voor het ministerie van Financiën. Hierna werkte u enige jaren als beleidsadviseur Bestuur bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en later als projectleider bij de Uitvoeringsorganisatie Sociale Zekerheid Onderwijs. Sedert 1996 bent u adviseur bij de Algemene Pensioen Groep, waar u zich richt op de terreinen pensioenuitvoeringsorganisatie, vermogensbeheer en vast-

Kok

goed. Daarnaast bent u sinds 24 maart 2011 lid van Provinciale Staten van Flevoland.

Uw verscheidenheid aan maatschappelijke en politieke ervaringen voorspelt een stevige inhoudelijke bijdrage aan het werk van deze Kamer en dat bleek ook vanavond in uw inbreng al. Wij wensen u daarmee veel succes.

Ik feliciteer u van harte en ik schors de vergadering voor enkele minuten om ook onze collega's de gelegenheid te geven om u geluk te wensen met uw maiden-speech.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De heer Elzinga (SP):

Voorzitter, Allereerst ook namens de SP-fractie hartelijke gelukwensen voor de heer Kok met zijn maidenspeech. Wij zullen waarschijnlijk nog vaak over sociale zaken en arbeidsmarktbeleid debatteren.

Het voorliggende wetsvoorstel beoogt een einde te maken aan de export van de kinderbijslag, althans naar landen buiten het EU-verdragsgebied. Materieel gaat het dan vooral om het staken van de kinderbijslag aan kinderen in Turkije en Marokko. Mijn partijgenoot die bij de behandeling in de Tweede Kamer het voorstel besprak, noemde dit een voorbeeld van schieten met een kanon op een mug. Het maatschappelijk probleem, voor zover je daarvan kunt spreken, belooft immers maar een paar miljoen euro per jaar. Op individueel niveau is het echter wel een grote schadepost aangezien de doelgroep waarop deze bezuiniging neerslaat, tamelijk beperkt is.

Ik plaats het voorstel eerst kort in een historische en politieke context. Daarna loop ik het langs op enkele, vooral juridische bezwaren. In 1999 werd de Wet beperking export uitkeringen aangenomen. Het doel van die wet was vooral de handhaafbaarheid te vergroten en de export van onder andere de kinderbijslag naar landen buiten de EU en de Europese Economische Ruimte alleen nog toe te staan indien er een handhavingverdrag met deze landen was gesloten. Tijdens de behandeling van die wet in deze Kamer moest de regering toezeggen het recht te doen herleven indien er alsnog een handhavingverdrag werd gesloten. Mede door dit wetsvoorstel heeft Nederland veel handhavingverdragen met derde landen over sociale zekerheid. Wij waren destijds geen voorstander van het voorstel omdat de goeden onder de kwaden moesten lijden, maar de handhaafbaarheid was er zeker mee gediend.

Afgelopen voorjaar bespraken wij in deze Kamer ook de introductie van een woonlandbeginsel in onder meer de kinderbijslag en het kindgebonden budget. Dat voorstel was niet bedoeld om de export van kinderbijslag en kindgebonden budget naar landen buiten de EU te beëindigen, maar alleen om het niveau aan te passen aan de kosten in het woonland. Dat voorstel was afkomstig van de minister van Sociale Zaken van het vorige kabinet. Dat was een VVD/CDA-kabinet dat met gedoogsteun van de PVV, en in deze Kamer van de SGP, zijn werk deed. Dit voorstel kon in deze Kamer niet op de steun van de Partij van de Arbeid rekenen.

Nu verdedigt een PvdA-minister een nog veel verdergaand voorstel dat overigens ook nog uit het oude regeeren gedoogakkoord stamt. Ik moet constateren dat de politieke context kennelijk flink is gewijzigd. Alle genoemde wijzigingen waren niet nodig geweest indien de export

direct conform het huidige voorstel was gestaakt, maar daarvoor was toentertijd geen enkel draagvlak en zeker niet bij de coalitiepartij Partij van de Arbeid. Is de minister het eens met de constatering dat de politieke context zeer is gewijzigd sinds de late jaren negentig? Is dat de reden dat hij dit voorstel, dat verdergaat dan de eerdere voorstellen die zijn partij hier niet wenste te steunen, voor zijn rekening neemt en hier wil verdedigen? Is die context ook veranderd sinds eerder dit jaar de fractie van de Partij van de Arbeid in de Tweede Kamer voorliggend wetsvoorstel eveneens niet wenste te steunen? Wat is er materieel nu precies veranderd?

De eerste spreker, namens het CDA, wees er ook al op dat er kennelijk een principe is waarom deze regering het voorstel van de vorige regering heeft omarmd en blijft steunen aangezien het budgettaire effect van dit voorstel zeer klein is. Ook ik hoor graag de principiële beweegredenen van deze minister om dit voorstel door te zetten.

Ook mijn fractie heeft bezwaar tegen de snelle opvolging van de veranderingen. Ik wijs erop dat de introductie van een woonlandbeginsel in de Wet op het kindgebonden budget zelfs nog moet worden ingevoerd. Dit gaat pas op 1 januari aanstaande in. Dit wetsvoorstel doet de consistentie van wetgeving geen goed.

Behalve inconsistentie ziet mijn fractie nog enkele problemen. Zij deelt de meer principiële bezwaren van de fractie van de Partij van de Arbeid in de Tweede Kamer, namelijk dat het onwenselijk is om de financiële verantwoordelijkheid door de Staat naar de werknemer is verze-kerd over te hevelen naar de woonstaat van de kinderen. Mijn fractie vreest bovendien dat handhavingverdragen zullen worden opgezegd. Deelt de minister de opvatting dat daarmee het paard achter de wagen wordt gespannen? Deelt hij de vrees dat er mogelijk tientallen, er werd gesproken over twintig, verdragsrelaties zullen worden beëindigd? Of deelt hij die vrees niet? Hoe beoordeelt hij dan de waarde van dergelijke handhavingverdragen?

De SP-fractie deelt ook de zorgen die de woordvoerder van de Partij van de Arbeid in deze zaal heeft geuit over de speciale positie van Turkije. Ziet de minister dit wetsvoorstel als een mooie bekroning van 400 jaar betrekkingen met Turkije? Ook voor andere landen zijn er mogelijk spanningen met betrekking tot het internationale recht. De woordvoerder van de fractie van GroenLinks verwees al naar het EVRM en het Twaalfde Protocol.

Wij kunnen opnieuw mogelijk rechtszaken verwachten over het overgangsrecht. Gezien de brede bezwaren die al in eerste termijn zijn geuit over dit voorstel, geef ik de minister in overweging het maar terug te trekken. Beter ten halve gekeerd ... Dit voorstel komt onverwacht, overhaast en ondoordacht.

De beraadslaging wordt geschorst.

De voorzitter:

Ik schors de vergadering voor een enkel moment in afwachting van de staatssecretaris van Financiën en de minister voor Wonen en Rijksdienst.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.